

Ekonomické dopady nepřijetí dětí do MŠ

Středočeský kraj

Středočeský kraj

Tomáš Soukup

Šmeralova 4
170 00 Praha - Bubeneč

IČ: 73534781

Listopad 2023

Obsah

1.	Cíle analýzy	3
2.	Analýza počtu chybějících kapacit MŠ	4
3.	Ekonomická analýza	12
3.1.	Výpočet dopadů na veřejné rozpočty	13
3.2.	Výchozí kalkulace daňových výnosů	14
3.3.	Multiplikační efekt dodatečných příjmů domácností.....	15
3.4.	Rozpočtové určení daní a přerozdělení výnosů	16
3.5.	Náklady na umístění dítěte do školky	18
3.6.	Porovnání daňových výnosů a nákladů na umístění dítěte.....	20
4.	Shrnutí	21
5.	Seznam tabulek, grafů a obrázků	22
6.	Zpracovatel studie.....	23

1. Cíle analýzy

Ze statistik trhu práce vyplývá, že se celá Česká republika potýká s nedostatkem pracovních sil. Jen ve Středočeském kraji bylo k říjnu 2023 dle MPSV evidováno 54 867 volných pracovních míst, ale pouze 30 571 uchazečů o zaměstnání. Společně ve Středočeském kraji a v Praze firmy poptávaly o 82,5 tis. více lidí, než kolik je nezaměstnaných.

Dle dostupných statistik nebylo ve školním roce 2021/22 přijato 7 205 zájemců o docházku do mateřských škol¹. Přestože máme k tomuto údaji a způsobu jeho zjišťování značné výhrady, jedná se o velké množství dětí, se kterými jejich rodiče museli zůstat doma. Lze předpokládat, že většina z těchto rodičů, by se vrátila na trh práce, pokud by mohla. Návrat rodičů do zaměstnání by zvýšil příjmy jak konkrétním domácnostem, tak i státu a potažmo krajům a obcím. Na druhou stranu vybudování a provoz mateřských škol vyžaduje nemalé náklady.

Tato analýza si klade dva hlavní cíle:

1. Zpřesnit odhad počtu chybějících kapacit MŠ na regionální úrovni.
2. Sestavit relevantní ekonomickou analýzu přínosů a nákladů nepřijetí dětí do MŠ pro jednotlivé relevantní aktéry.

Naopak si neklade za cíl diskutovat ani vyhodnocovat jiné než ekonomické dopady. Nechceme a ani nemůžeme se pouštět do diskuzí, zda by měly chodit děti mladší tří let do školek či by měly zůstat doma. Názory na tuto problematiku se vyvíjí v čase i v jednotlivých kulturách. Např. v 50.-70. letech 20. století bylo v Československu trendem či nutností dávat děti do jeslí již od jednoho roku, na začátku nového tisíciletí se prodloužila rodičovská dovolená do čtyř let věku dítěte. Zájemce o tuto problematiku můžeme odkázat na zajímavou a dobře zpracovanou studii MPSV² „Analytický materiál ověření zájmu a možností zavedení tzv. garance místa v předškolních zařízeních pro děti od jednoho roku věku a od dvou let věku výše“ z roku 2020. Tato studie obsahuje i příklady, jak je zajištěna předškolní péče a výchova v zahraničí.

¹ Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy ve Středočeském kraji za školní rok 2021/2022

² <https://mikrojesle.mpsv.cz/wp-content/uploads/2020/11/Analytick%C3%BD-materi%C3%A1-ov%C4%9B%C5%99en%C3%AD-z%C3%A1jmu-a-mo%C5%BEnost%C3%AD-zaveden%C3%AD-tzv.-garance-m%C3%ADsta-v-p%C5%99ed%C5%A1koln%C3%ADch-za%C5%99%C3%ADzen%C3%ADch-pro-d%C4%9Bti-od-1-roku-v%C4%9Bku-a-od-2-let-v%C4%9Bku-v%C3%BD%C5%A1e.pdf>

2. Analýza počtu chybějících kapacit MŠ

Dle již zmíněných statistik nebylo ve školním roce 2020/21 ve Středočeském kraji uspokojeno 7 205 žádostí o přijetí do MŠ. Evidenci odmítnutých zájemců považujeme za zavádějící z několika důvodů:

- Duplicity – přijímací řízení realizují jednotlivé školské subjekty samostatně. Rodiče často podávají dvě, ale například i čtyři, přihlášky. Z praxe víme, že nejvíce přihlášek dávají rodiče ve chvíli, kdy jsou kapacity „na hraně“ či mírně nedostatečné. Údaj 7 205 odmítnutých žádostí je včetně duplicitních přihlášek a nevíme, kolik dětí bylo přijato v sousedních školkách.
- Nepřítomnost MŠ – ve stovkách obcí ve Středočeském kraji nemají žádnou školku. Rodiče se často nemají kam hlásit a při telefonickém ověření v sousední obci často dostanou odpověď „máme plno, ani to nezkoušejte“.
- Nepřijímání dětí mladších dvou let – mnohé školky se brání přijímání mladších dětí, případně jsou zaplněné staršími dětmi. Pracovníci těchto MŠ často při neformálních rozhovorech rodiče mladších dětí od podání přihlášky odrazují.

Jak počítáme chybějící kapacitu MŠ?

Z výše uvedených důvodů spíše nevěříme oficiální statistice odmítnutých zájemců. Jako rozumnější se nám jeví porovnat kapacity školek v regionu s počtem dětí adekvátního věku. Aby byly odhady relevantní, museli jsme se vypořádat s třemi metodologickými problémy:

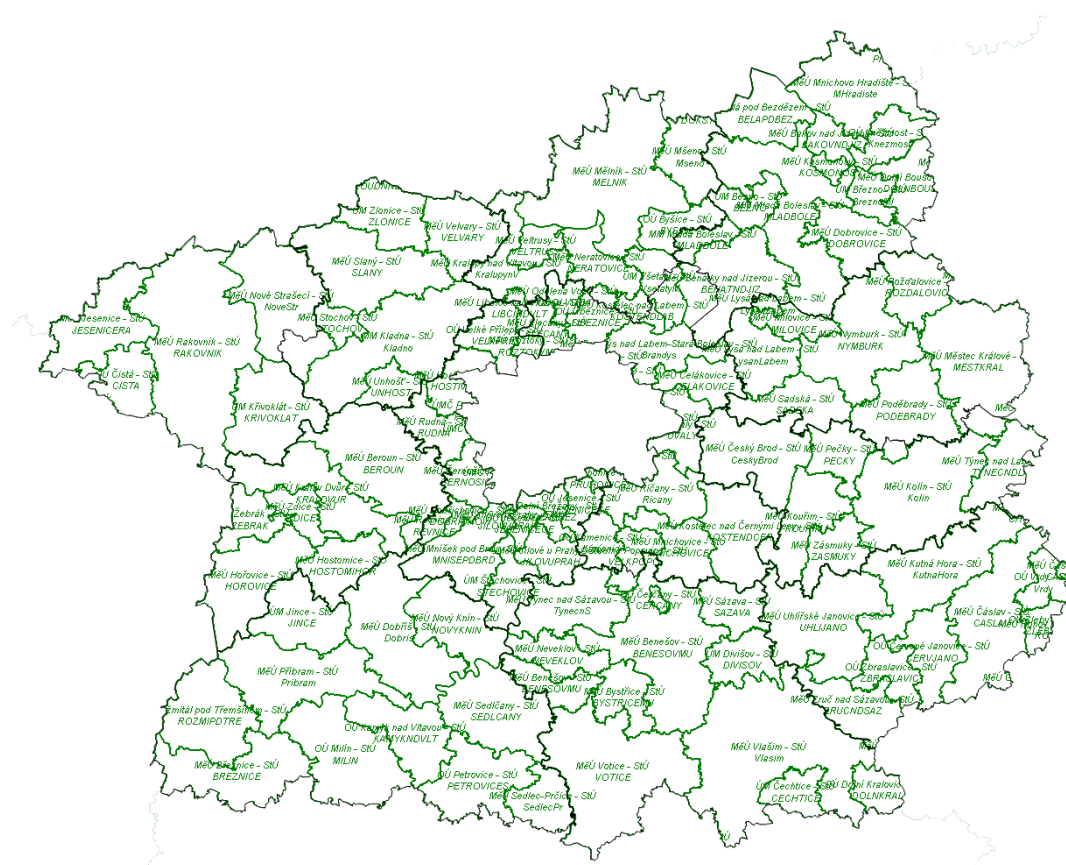
1. Jak vymezit regiony a spádovost MŠ a dalších zařízení,
2. jaké kapacity předškolních zařízení započítávat,
3. jaký podíl dětí z jednotlivých věkových skupin má zájem navštěvovat MŠ.

Regiony a spádovost

Dle studie Standardy dostupnosti veřejné infrastruktury³ by se MŠ měla nacházet v pěší vzdálenosti do 600 m. To je v případě Středočeského kraje nereálné, nicméně ukazuje to na potřebu blízkosti MŠ od bydliště. Nemůžeme proto sečíst kapacity školek ve Středočeském kraji a porovnat je s počtem dětí. Rodiče bydlící v Mladé Boleslavi nejspíše nepotěší možnost dovážet děti do Benešova. Stejně tak nemůžeme porovnávat kapacity s počtem dětí v jednotlivých obcích, neboť ve 45 % obcí se nenachází žádné předškolní zařízení.

Hledali jsme proto způsob, jak rozdělit Středočeský kraj do rozumně velkých lokalit, aby bylo reálné v praxi děti do školky dovážet. Jako vhodné měřítko se ukázalo být rozdělení obcí dle spádovosti ke stavebním úřadům, kterých je ve Středočeském kraji 104. V průměru tak připadá 11 obcí do jedné lokality. Toto rozdělení považujeme za vhodnější než 26 SO ORP či 55 SO POU. Jedinou nevýhodou je, že stavební úřady sídlí napříč okresy. Bylo tedy nutné všechny počty sčítat za jednotlivé obce.

Obr. 1 Rozdělení kraje do 104 lokalit dle stavebních úřadů

Zdroj: CUZK

³ <https://www.uur.cz/media/bdsip33u/35-standardy-dostupnosti-verejne-infrastruktury-aktualizace-2020-03.pdf>

Kapacity předškolních zařízení

Druhým metodickým problémem bylo určit, která zařízení do analýzy započítávat. V kraji se nachází 998 právnických subjektů (IČ) s 1 091 zařízeními. Celkové kapacity dosahují 61 tis. dětí. Z toho je cca 54 tis. (88 %) míst ve školkách zřizovaných obcemi, 3,5 tis. míst v soukromých či církevních školkách a 3,5 tis. míst v dětských skupinách.

Tab. č. 1 Přehled počtu a kapacit předškolních zařízení ve Středočeském kraji

	Zařízení (míst působení)	Rejstříkových kapacit
MŠ zřizované obcemi	707	53 899
MŠ speciální, přís. org. (většinou zřizovatel kraj)	13	412
MŠ ostatní (většinou soukromé a církv.)	101	3 415
Dětské skupiny	270	3 503
Celkový součet	1 091	61 229

Zdroj: Rejstřík škol MŠMT + Seznam dětských skupin MPSV k říjnu 2023

Je na zvážení, zda do analýzy započítávat všechna zařízení, včetně soukromých, nebo pouze některé. Soukromé školy zcela jistě doplňují potřebnou kapacitu a umožňují rodičům kvalitativní volbu. Na druhou stranu u MŠ zřizovaných obcemi lze očekávat „dlouhodobější“ trvání. Soukromé MŠ a dětské skupiny mohou být zrušené s jistou nadsázkou ze dne na den.

Pro výpočet nedostatku kapacit počítáme se dvěma variantami. V první variantě počítáme pouze s MŠ zřizovanými obcemi a krajem. V druhém případě počítáme se všemi kapacitami.

U kapacit předškolních zařízení řešíme ještě jeden problém. V praxi lze ne vždy zařízení naplnit na 100 %, už jen z toho důvodu, že optimální financování počítá s 24 dětmi na třídu v MŠ. Ve skutečnosti jsou často MŠ naplněné tzv. na výjimku na 28 dětí na třídu. Bohužel v žádném rejstříku nenajdeme, kolik je optimální kapacita jednotlivých škol. A ani není možné kapacitu propočítat, protože některé třídy mají v rejstříku 28 žáků, ale jiné i 15 či 20. Proto jsme se rozhodli, že budeme počítat se 100 % kapacitou a kompenzujeme to skutečností, že v praxi nenavštěvují MŠ všechny tříleté a starší děti.

Počty dětí a zájemců o návštěvu MŠ či jiných předškolních zařízení

Z předchozích projektů víme, že MŠ mají zájem navštěvovat prakticky všechny děti bydlící ve Středočeském kraji ve věku 3-5 let a část šestiletých. Zároveň vidíme zájem o MŠ ze strany rodičů dětí, kterým budou tři roky v průběhu školního roku. Podobně jako u kapacit MŠ i zde stanovíme dvě varianty. **Varianta A počítá s návštěvností 3,15 populačních ročníků (3leté + 4leté + 5leté + 15 % 6letých). Varianta B počítá, že předškolní zařízení mají zájem navštěvovat děti z 3,65 populačních ročníků (navíc 50 % dvouletých).** Protože agregujeme i malé obce, kde ČSÚ nezveřejňuje počet dětí v jednoletých věkových skupinách, bereme populační ročník jako jednu desetinu počtu dětí ve věku 0 – 9 let. V součtu za celý kraj činní populační ročník 16 831 dětí.

Ve skutečnosti bude míra návštěvnosti nižší. S mírně vyšší mírou návštěvnosti ovšem kompenzujeme skutečnost, že nelze zaplnit 100 % kapacit.

Postup stanovení nedostatku kapacit

Kombinací dvou variant zájmu dětí o předškolní zařízení a dvou variant započítávání kapacit získáme čtyři výsledné kombinace (viz tabulka).

Varianta A1 představuje stávající povinnost obcí, které by měly ze zákona zajistit přijetí do MŠ pro všechny děti starší tří let. Tuto variantu proto považujeme za hlavní. Ostatní varianty jsou spíše doplňkové.

Tab. č. 2 Vymezení jednotlivých variant odhadu

	A Děti starší 3 let (3,15 populačního ročníku)	B Děti 2-6 leté (3,65 populačního ročníku)
1. MŠ zřizované obcemi a krajem	A1	B1
2. Všechny MŠ a DS	A2	B2

Zdroj: Rejstřík škol MŠMT + Seznam dětských skupin MPSV k říjnu 2023

Pro všechny 104 lokality jsme v každé variantě spočítali rozdíl mezi kapacitami a počtem dětí. Pokud kapacity převyšují počet dětí, považujeme situaci za saturevanou. Do chybějících kapacit započítáváme chybějící místa pouze z lokalit, kde žije více dětí než je kapacit.

Výsledek – odhad počtu chybějících kapacit

Jak bylo zmíněno, variantu A1 považujeme za hlavní, neboť odráží stávající zákonnou úpravu, tedy povinnost obcí zajistit místo v předškolním zařízení pro děti starší tří let.

Ze 104 lokalit jsou dostatečné kapacity pouze v 61 případech. Naopak 43 lokalit vykázalo nedostatek míst. Ve 26 lokalitách je nedostatek vyšší než 20 dětí. V celém kraji chybí dle této varianty cca **2 000 míst**.

Pokud bychom počítali i s dvouletými dětmi, ale bez soukromých MŠ a DS (varianta B1), chybělo by cca 7 500 míst. Tento údaj ovšem považujeme za nadsazený, protože velká část z cca 7 000 míst v soukromých školkách a dětských skupinách je určena právě pro děti mladší tří let.

Obdobně považujeme za neadekvátní variantu A2, tedy že MŠ budou navštěvovat pouze děti starší tří let a budeme započítávat všechny typy zařízení. V takovém případě by chybělo 329 míst.

Konečně poslední varianta B2 počítá i s dvouletými dětmi a zároveň s nabídkou všech typů zařízení. V takovém případě by chybělo cca 2,5 tis. míst, tedy obdobně jako v případě varianty A1.

Tab. č. 3 Odhad počtu chybějících kapacit předškolních zařízení

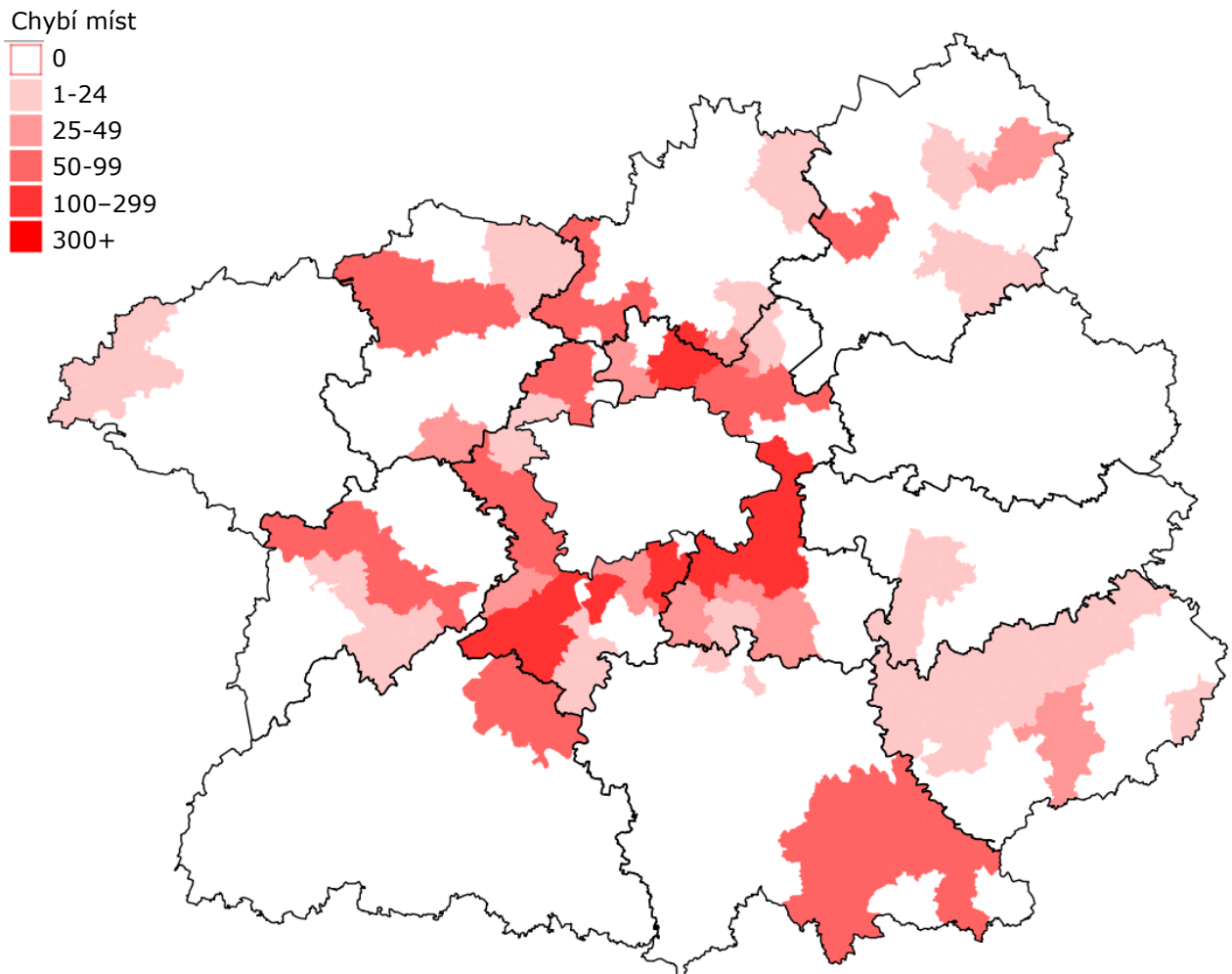
	A Děti starší 3 let (3,15 populačního ročníku)	B Děti 2-6 leté (3,65 populačního ročníku)
1. MŠ zřizované obcemi a krajem	2 008	7 447
2. Všechny MŠ a DS	329	2 548

Zdroj: *Rejstřík škol MŠMT + Seznam dětských skupin MPSV k říjnu 2023*

Kde místa chybí nejvíce – varianta A1

Pro variantu A1, tedy pro poptávku ze strany dětí starších tří let a nabídku obecních školek, uvádíme mapu zobrazující lokality s nedostatkem míst. Je patrné, že místa chybí nejvíce okolo Prahy, ale nejen tam.

Obr. 2 Kde chybí místa v MŠ, varianta A1

Zdroj: Výzkumy Soukup, mapové podklady CUZK

Pro doplnění uvádíme 30 lokalit, ve kterých chybí nejvíce míst v předškolních zařízeních. V zásadě zde vidíme kombinaci několika typů nedostatků:

1. Místa celkově nestačí ve veřejných zařízeních ani v soukromých – příkladem může být Mníšecko či Černošice.
2. Místa nestačí v obecních školkách, ale nachází se zde hodně míst v soukromých MŠ či v DS – např. lokality okolo Úval, Rudné, Jesenice u Prahy či Říčany.
3. Místa stačí pro děti 3+ let, ale v žádném případě by nestačila pro dvouleté – jedná se hlavně o velká města typu Kladno, Benátky n. Jizerou či Lysou n. L.

Tab. č. 4 Lokality s největším počtem chybějících míst, počet chybějících míst

Lokalita dle stavebního úřadu	Varianta A1 děti 3+ let, obecní MŠ	Varianta A2 děti 3+ let, vč. soukromých + DS	Varianta B1 děti 2+ let, obecní MŠ	Varianta B2 děti 2+ let, vč. soukromých + DS
Mníšek pod Brdy	134	84	228	184
Úvaly	183	0	334	130
Líbeznice	182	0	324	101
Rudná	85	0	205	107
Vlašim	64	10	183	137
Černošice	62	37	143	123
Nový Knín	62	26	108	74
Kralupy nad Vltavou	97	0	254	46
Velké Přílepy	75	0	173	67
Králov Dvůr	62	0	193	70
Mnichovice	40	0	140	98
Bezno	54	54	69	70
Jesenice (Pha-z)	120	0	259	0
Říčany	177	0	410	0
Dobruška	22	22	67	70
Slaný	62	0	217	8
Kněžmost	44	18	63	39
Mělník	0	0	157	75
Hostivice	10	0	141	36
Kladno	0	0	353	32
Benátky nad Jizerou	0	0	88	82
Brandýs n.L.-S. Bol.	61	0	270	0
Neratovice	0	0	86	74
Červené Janovice	43	19	54	30
Řevnice	33	0	66	0
Český Brod	0	0	116	49
Všetaty	17	0	54	33
Lysá nad Labem	0	0	73	67
Kamenice	49	0	106	5
Velvary	8	8	46	48

Zdroj: Výzkumy Soukup

Závěr

Ve Středočeském kraji chybí dle analýzy cca 2 000 míst pro děti starší tří let v obecních školách. Nejvíce míst chybí v lokalitách okolo Prahy. Částečně tato místa suplují soukromé MŠ a dětské skupiny. V tom případě pak ovšem chybí tato místa pro případné zájemce mladší tří let.

3. Ekonomická analýza

Druhá část analýzy se věnuje ekonomickým dopadům nedostatku míst v předškolních zařízeních. Zajímají nás celkové výnosy plynoucí do veřejných rozpočtů z vyšší zaměstnanosti a zároveň náklady na provoz předškolních zařízení. Jelikož se situace liší u jednotlivých aktérů, rozpočítáváme výnosy a náklady samostatně pro stát, pro kraj a pro obec.

Nejdříve vydefinujeme možné náklady a výnosy spojené s dodatečným umístěním člověka na trh práce. Poté vypočítáme daně a odvody do veřejného sektoru plynoucí ze zaměstnání a zvýšené spotřeby. Ve třetí části se budeme věnovat multiplikačnímu efektu dodatečných příjmů domácností. Poté přejdeme k rozpočtovému určení daní a přerozdělení na kraj a obce. Pátá podkapitola se bude věnovat nákladům spojeným s provozem mateřské školky. Konečně poslední podkapitola porovnává výnosy a náklady pro jednotlivé aktéry ve veřejném sektoru.

3.1. Výpočet dopadů na veřejné rozpočty

Studie CERGE-EI Národohospodářského ústavu Karlovy univerzity⁴ uvádí následující výnosy a náklady spojené s dodatečným místem ve školce:

Tab. č. 5 Typologie výnosů a nákladů spojených s dodatečným místem ve školce

Okamžité výnosy + vyšší výběr na dani z příjmů fyzických osob + vyšší výběr na pojistných odvodech z mezd + nižší výdaje na sociální dávky pro rodiny	Okamžité náklady - vyšší náklady na provoz
Dlouhodobější výnosy + vyšší celoživotní výdělky a daňové odvody + vyšší příjmy domácností + vyšší nefinanční užitek domácností + vyšší ochota mít děti, vyšší porodnost, snížení finanční zátěže demografického stárnutí + lepší využití a prevence znehodnocení lidského kapitálu (vzdělání a praxe)	Dlouhodobější náklady - vyšší investiční náklady - vyšší objem úlev na dani z příjmu - vyšší výplata důchodů a pojistných dávek (podmíněných příjmem)

Zdroj: CERGE-EI

Výše uvedená typologie je sestavena z pohledu státu, nikoliv krajů a obcí (viz dále), přesto však představuje užitečný vstupní přehled.

S ohledem na nejistotu a místní specifika spojená s dlouhodobějšími výnosy a náklady se budeme při výpočtu **soustředit zejména na okamžité daňové výnosy a náklady na provoz školek**. Oproti studii CERGE-EI zahrneme i výnosy spojené s dodatečnou spotřebou domácností, a tedy odvody DPH, které tvoří významnou součást dodatečných daňových výnosů.

⁴ https://idea.cerge-ei.cz/files/IDEA_Studie_3_2016_Verejna_podpora_mist_ve_skolkach/files/downloads/IDEA_Studie_3_2016_Verejna_podpora_mist_ve_skolkach.pdf

3.2. Výchozí kalkulace daňových výnosů

Kalkulace vychází ze situace, kdy se matka/otec dítěte vrací do zaměstnání s úvazkem 1,0 a dosahuje mediánové hrubé mzdy žen v české ekonomice, navýšené o poměrově vyšší výdělky ve Středočeském kraji, která na začátku roku 2023 činila 35 657 Kč⁵. Odvody na zdravotním a sociálním pojištění zaměstnance a zaměstnavatele při takové výši mzdy činí 15 974 Kč. Daň z příjmů po odečtení slevy poplatníka činí 2 779 Kč. Čistá mzda vychází na 28 956 Kč. Míra úspor a investic domácnosti činí 25,2 %⁶ a tedy předpokládáme, že útrata ze mzdy bude činit 21 659 Kč. Odhadujeme, že z toho bude 3 182 Kč odvedeno na DPH⁷. Celkově tak z daně a odvody z dodatečně zaměstnané osoby dosáhnout 22 tis. Kč měsíčně, respektive 263 tis. ročně.

Tab. č. 6 Mzda a výběr daní a odvodů u dodatečně zaměstnané matky/otce

	Měsíčně	Ročně
Hrubá mzda	35 657 Kč	427 884 Kč
Čistá mzda	28 956 Kč	347 472 Kč
Útrata	21 659 Kč	259 908 Kč
Daň z příjmu po slevě poplatníka	2 779 Kč	33 348 Kč
Odvody soc. + zdrav. zaměstnavatel	12 052 Kč	144 624 Kč
Odvody soc. + zdrav. zaměstnanec	3 923 Kč	47 076 Kč
Odvod DPH z útraty	3 182 Kč	38 184 Kč
Příjmy do veřejných rozpočtů celkem	21 936 Kč	263 232 Kč

Zdroj: Výzkumy Soukup

⁵ Hodnota vychází z dat ČSÚ za 2. čtvrtletí 2023: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-2-ctvrtletí-2023>

⁶ Hodnota vychází z dat ČSÚ za 1. čtvrtletí 2023: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/ctvrtletni-sektorove-ucty-1-ctvrtletí-2023>

⁷ Odpovídá spotřebnímu koši pro výpočet indexu spotřebitelských cen platným od ledna 2023: https://www.czso.cz/csu/czso/spotrebni_kos_archiv a sazbám DPH odpovídajícím jednotlivým kategoriím spotřeby.

3.3. Multiplikační efekt dodatečných příjmů domácností

Přírůstek příjmů u dodatečně zaměstnaných rodičů vede k růstu výběru daní a naopak. Tento přírůstek příjmů však zvýší výběr daní ve větším, multiplikovaném rozsahu skrze navýšení příjmů dalších ekonomických subjektů a s nimi navázaný růst jejich daňových odvodů.

Z dat využitých pro výpočet výše vyplývá, že multiplikační efekt dodatečných příjmů zaměstnaných rodičů je 1,68⁸. Logika multiplikátoru spočívá v tom, že útrata zaměstnance (21 659 Kč v modelovém případě) je příjmem jiné osoby. Tato osoba z daného příjmu část uspoří (25,2 %), část odvede na daních (34,4 %) a část opět utratí (40,4 %). Z této útraty třetí osoba opět část uspoří, odvede na daních, utratí a tak dále.

Hodnota 1,68 je konzervativnější odhad, než který uvádí komplexnější model studie Rouska z roku 2019⁹, podle kterého je multiplikátor spotřeby 2,06. Hodnota multiplikátoru v této studii je počítána jiným způsobem – skrze meziroční změny ve velikosti HDP České republiky.

Lze odhadovat, že skutečné dodatečné daňové výnosy budou ovlivněny multiplikačním efektem blízkým dvěma výše uvedeným hodnotám. Pro názornost proto dále pracujeme s dopady obou multiplikačních efektů.

Díky jedné dodatečně zaměstnané osobě se zvýší dodatečné daňové výnosy a odvody odhadem o 440-540 tis. Kč.

Tab. č. 7 Dodatečné daňové výnosy upravené o multiplikační efekt, 1 osoba/rok

	Bez multiplikačního efektu	S multiplifikátorem 1,68	S multiplifikátorem 2,06
Daň z příjmu FO	33 348 Kč	56 025 Kč	68 697 Kč
Sociální a zdravotní pojištění	191 700 Kč	322 056 Kč	394 902 Kč
DPH	38 184 Kč	64 149 Kč	78 659 Kč
Celkem na osobu a rok	263 232 Kč	442 230 Kč	542 258 Kč

Zdroj: Výzkumy Soukup

⁸ Výpočet dle vzorce: $1 / (\text{míra úspor a investic domácnosti} + \text{míra spotřeby domácnosti} * \text{celkové daňové zatížení})$; kde celkové daňové zatížení odpovídá celkovým daním a odvodům zaměstnance a zaměstnavatele ze superhrubé mzdy (superhrubá mzda obsahuje celkové náklady zaměstnavatele na mzdu a je tedy pro výpočet relevantnější než mzda hrubá).

⁹ https://www.shs-conferences.org/articles/shsconf/pdf/2019/02/shsconf_ies2018_01021.pdf

3.4. Rozpočtové určení daní a přerozdělení výnosů

Z rozpočtového určení daní¹⁰ jsme schopni odhadnout, jaký podíl výnosů připadne státu, krajům a všem obcím. Odvody na sociálním a zdravotním pojištění zůstávají pouze státu. Krajům a obcím se rozdělují v našem případě pouze daně z příjmů fyzických osob a DPH. V tabulce níže jsou uvedena % alokace daní a odvodů jednotlivým aktérům a zároveň dopočet výnosů na jednu osobu a rok.

Tab. č. 8 Daňové výnosy z hlediska rozpočtového určení daní

	Alokace všem obcím v ČR	Alokace všem krajům	Alokace státu	Celkem
Daň z příjmu FO	25,84 %	9,78 %	64,38 %	100,00 %
Sociální a zdravotní pojištění	0,00 %	0,00 %	100,00 %	100,00 %
DPH	25,84 %	9,78 %	64,38 %	100,00 %
Celkem na osobu	7,02 %	2,66 %	90,32 %	100,00 %
Výnosy na 1 osobu / rok				
Výnosy bez multiplikačního efektu	18 484 Kč	6 996 Kč	237 752 Kč	263 232 Kč
Výnosy s multiplifikátorem 1,68	31 053 Kč	11 753 Kč	399 424 Kč	442 230 Kč
Výnosy s multiplifikátorem 2,06	38 077 Kč	14 411 Kč	489 770 Kč	542 258 Kč

Zdroj: Výzkumy Soukup

Výnosy z daní a odvodů za jednu osobu a rok dosáhnou cca 440-540 tis. Kč. Z toho největší část získá stát, tedy 400-490 tis. Kč. Všechny kraje dohromady získají 12-14 tis. Kč a obce 31-38 tis. Kč.

U krajských a obecních rozpočtů je ovšem nutno upozornit, že tyto výběry nejsou alokovány místně příslušným obcím a krajům. Místo toho jsou obcím a krajům přiznávány přepočtem z celkových daňových výběrů na území celé České republiky. U většiny obcí je podíl na celkovém výběru daní velmi malý a přímý přínos navráťivší/ho matky/otce je v podstatě nulový. Drobný efekt nastane v případě, že **člověk bude**

¹⁰ Viz Finanční správa: <https://www.financnisprava.cz/cs/dane/kraje-a-obce/danove-prijmy-kraju-a-obci/rozpocetove-urceni-dani/danove-prijmy-rozpocetu-kraju-a-obci-dle-zakona-o-rozpocetovem-urceni-dani>

zaměstnán přímo v obci – v takovém případě obec dostane **284 Kč ročně** z rostoucího počtu zaměstnanců v obci¹¹.

V případě obcí se nicméně do rozpočtového určení daní přímo promítá počet dětí a žáků navštěvujících školu zřizovanou obcí – **za každé takové dítě obec v roce 2023 dostane odhadem 18 400 Kč¹²** (1 533 Kč měsíčně). Tyto příjmy mají sloužit pro úhradu provozních nákladů školy.

U krajů tato přímá vazba není a pouze dochází k převodu určeného podílu z rozpočtového určení daní (např. Středočeský kraj inkasuje cca 1,35 % z celostátního hrubého výběru daně z příjmů a DPH¹³). V tomto případě tak přímý daňový výnos navrátilší/ho matky/otce **pro rozpočet Středočeského kraje činí cca 80 Kč měsíčně, respektive 960 Kč ročně.**

¹¹ Obce dále dostávají podíl na 1,5 % daní z příjmů FO dle § 4 odst. 1 písm. h) zákonu č. 243/2000 Sb. (zákon o rozpočtovém určení daní) ovlivněný počtem zaměstnanců v obci. Částka odpovídá výpočtu z předpokládaného daňového výběru dle rozpočtu České republiky pro rok 2023 a přílohy vyhlášky č. 264/2023 Sb.

¹² Predikce Ministerstva financí ČR: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/uzemni-rozpocety/hospodareni-uzemnich-rozpocetu/financovani-materskych-a-zakladnich-skol/2015/informace-o-vysi-prostredku-ktere-obce-z-20529>

¹³ Podíl Středočeského kraje 13,77 % na 9,78 % určeného pro krajské rozpočty, viz Příloha č. 1 k zákonu č. 243/2000 Sb. (zákon o rozpočtovém určení daní)

3.5. Náklady na provoz školky

Umístěním dodatečného dítěte do školky vznikají náklady pro obecní, krajské i státní rozpočty. V tomto ohledu se budeme soustředit na náklady spojené s vytvořením místa pro dítě v mateřské škole. Níže uvedený výpočet vychází z řady předpokladů:

- Daná obec je zřizovatelem mateřské školy.
- Dochází ke zřízení nových tříd mateřské školy (tj. stávající kapacita je nedostatečná).
- Nově vytvořené třídy jsou naplněny na aktuální úroveň (tj. nedochází k růstu neefektivity).
- Jsou pominuty případné investiční náklady (výstavba nových budov apod.), stejně jako zakládání zcela nových mateřských školek (nových právnických osob).

Z výše uvedeného i dalších předpokladů plyne, že místní náklady mohou být značně odlišné.

Na financování škol se jednotlivé rozpočty podílí následovně¹⁴:

- Státní rozpočet skrze kraje financuje přímé náklady v podobě platů pedagogických pracovníků (včetně odvodů) či výdajů na učební pomůcky a další vzdělání pedagogických pracovníků.
- Kraj poskytuje další prostředky na školské služby a podpůrná opatření (např. asistenti pedagogů). Ty ovšem většinou představují transfer peněz ze státu.
- Obec (nebo jiný méně častý zřizovatel) hradí provozní a investiční výdaje, případně dle svého uvážení dále přispívá na neinvestiční výdaje jinak hrazené ze státního či krajského rozpočtu. Právě k tomu má sloužit výše zmíněná platba od státu obci ve výši cca 18 400 Kč ročně za umístěné dítě v MŠ.

Dalšími výnosy na straně mateřských škol je úplata za předškolní vzdělávání (dle našeho výběrového šetření¹⁵ se ve Středočeském kraji běžně pohybuje ve výši 500-600 korun měsíčně) či příspěvky na stravování dětí.

¹⁴ Viz například: <https://www.edu.cz/wp-content/uploads/2023/03/Principy-financovani-regionalniho-skolstvi-ze-statniho-rozpocet.pdf>

¹⁵ Vybráno bylo 11 mateřských škol fungujících v různě velkých obcích Středočeského kraje. Využity rozpočty pro roky 2022 a 2023.

Pro výpočet příjmů a výdajů MŠ jsme realizovali analýzu rozpočtů za roky 2022 a 2023 náhodně vybraných 11 MŠ. Vybrány byly MŠ v různě velkých obcích napříč Středočeským krajem. Z analýzy rozpočtů vyplývá, že **náklady mateřské školy na jedno tabulkové dítě činí mezi 100-130 tisíci Kč ročně, v průměru 110 tis. Kč.**

Z toho je ze státního rozpočtu financováno 75-80 % celkových nákladů, z krajských rozpočtů okolo 5 % celkových nákladů a z rozpočtů zřizovatelů (obvykle obcí) cca 15 % celkových nákladů.

Kraj v případě financování MŠ tvoří pouze prostředníka a většinou se jedná o transfer státních peněz dál. Proto Těchto i 5 % započítáváme do nákladů státu.

Tab. č. 9 Náklady a financování MŠ

	Rozpětí	Průměr v Kč / 1 místo
Náklady MŠ na jedno tabulkové místo/rok	100-130 tis. Kč	110 000 Kč
Finance ze státního rozpočtu	cca 85 %	93 500 Kč
Finance z krajských rozpočtů	0 %	0 (pouze transfer ze státního rozpočtu)
Finance z rozpočtů zřizovatele	cca 15 %	16 500 Kč

Zdroj: Výzkumy Soukup, analýza rozpočtů náhodně vybraných 11 MŠ

3.6. Porovnání daňových výnosů a nákladů na umístění dítěte

Naše analýza ukazuje, že v průměru **obec mateřské školce na jedno dítě přispívá obdobně jako je jí poukázáno skrze rozpočtové určení daní** (náklady 16 255 Kč ročně oproti příjmům 18 400 Kč).

U rozpočtu Středočeského kraje je situace opačná. Středočeský kraj získá z dodatečně zaměstnaného rodiče odhadem pouze 960 Kč (ostatní příjmy jsou rozpočteny mezi všechny kraje). Kraj nemá teoreticky s provozem MŠ žádné náklady.

Nejvyšší příjem z umístění dítěte do MŠ a zaměstnání rodiče získá stát. Bez multiplikačního efektu získá cca 230 tis. Kč, s multiplikačními efekty cca 450 tis. Kč. Náklady na provoz jednoho místa v MŠ stát vyjdou na cca 95 tis. Kč. **Stát tedy vybere o cca 300–400 tis. Kč ročně více, než kolik jej provoz jednoho místa v MŠ stojí (bez vstupních investic).**

Tab. č. 10 Porovnání dodatečných ročních daňových výnosů a nákladů ročně*

	Průměrné náklady na umístění dítěte**	Výnosy bez multiplikačního efektu	Výnosy s multiplifikátorem 1,68	Výnosy s multiplifikátorem 2,06
Stát	93 500 Kč	237 251 Kč	398 582 Kč	488 737 Kč
Středočeský kraj	0	960 Kč	1 613 Kč	1 978 Kč
Obec (zřizovatel)	16 500 Kč	18 400 Kč	18 400 Kč	18 400 Kč

Zdroj: Výzkumy Soukup; *Předpokládáme jedno umístění dítěte na jednu matku či otce; **Průměrné náklady z výběrového šetření

Investice na výstavbu MŠ

Analýza nezahrnuje investice do vybudování zcela nové mateřské školky. Ty se pohybují okolo 500 tis. Kč na jedno místo. Pokud rozpočítáme investici do 30 let, činní roční náklady cca 17 tis. Kč. Pokud obec nezíská dotaci, jde tato vstupní investice za obecním rozpočtem. Náklady na zřízení a provoz jednoho místa v MŠ by tak pro obec dosáhly cca 34 tis. Kč ročně. Výnosy pro konkrétní obce dosahují pouze 18 400 Kč. Obec by tak musela každý rok doplácet cca 16 tis. Kč na dítě ze svého rozpočtu.

4. Shrnutí

Dle demografické analýzy chybí v mateřských školách ve Středočeském kraji cca 2 000 míst pro děti starší tří let.

Z ekonomického pohledu je patrné, že největší prospěch z dodatečně zaměstnaných rodičů má stát. Po započítání multiplikačního efektu získá stát o 300–400 tis. Kč ročně více, než kolik jej stojí roční provoz jednoho místa v MŠ. Tyto dodatečné příjmy by pokryly výstavbu MŠ během několika málo let.

Kraj naopak na případném rozšiřování MŠ netratí, ale nemá ani žádný velký zisk. Středočeský kraj by za umístění jednoho dítěte získal cca 1-2 tis. Kč.

Obec jako zřizovatel získá od státu cca 18 400 Kč za umístění dítě v MŠ, což přibližně pokryje provozní výdaje MŠ, které jako zřizovatel hradí. Zbývající výnosy z vyššího výběru daní a odvodů se rozpočtou mezi všechny obce v ČR a není zde přímá souvislost pro konkrétní obec. Pokud bychom započítali i vstupní investici, doplácela by obec dalších 30 let cca 16 tis. Kč ze svého rozpočtu na každé nově vytvořené místo. Z ekonomického pohledu není pro obce motivující zřizovat další místa v MŠ nad rámec svých zákonných povinností.

Bez financování ze strany státu nelze očekávat, že se obce do rozšiřování kapacit MŠ ve větší míře pohnou.

5. Seznam tabulek, grafů a obrázků

Seznam tabulek:

Tab. č. 1 Přehled počtu a kapacit předškolních zařízení ve Středočeském kraji	6
Tab. č. 2 Vymezení jednotlivých variant odhadu	7
Tab. č. 3 Odhad počtu chybějících kapacit předškolních zařízení	8
Tab. č. 4 Lokality s největším počtem chybějících míst, počet chybějících míst	10
Tab. č. 5 Typologie výnosů a nákladů spojených s dodatečným místem ve školce.....	13
Tab. č. 6 Mzda a výběr daní a odvodů u dodatečně zaměstnané matky/otce	14
Tab. č. 7 Dodatečné daňové výnosy upravené o multiplikační efekt, 1 osoba / rok.....	15
Tab. č. 8 Daňové výnosy z hlediska rozpočtového určení daní	16
Tab. č. 9 Náklady a financování MŠ	19
Tab. č. 10 Porovnání dodatečných ročních daňových výnosů a nákladů ročně*	20

Seznam obrázků:

Obr. 1 Rozdělení kraje do 104 lokalit dle stavebních úřadů	5
Obr. 2 Kde chybí místa v MŠ, varianta A1.....	9

6. Zpracovatel studie

Společnost VÝZKUMY SOUKUP se zabývá návrhem, realizací a zpracováním marketingových, sociologických a demografických výzkumů. Již od samého počátku naší existence jsme si stanovili za základní principy naší práce kvalitu, spolehlivost a spokojenost klientů. Naším cílem je provádět prakticky využitelné výzkumy, nikoliv výzkum pro výzkum. Proto veškeré činnosti koncipujeme tak, aby přinášely zcela konkrétní doporučení pro naše klienty.

Tomáš Soukup

